

Efnisorð

Ragna Steinarsdóttir
Fræðslufundur skrásetjara
5. nóv. 2008

Efnisorðagjöf

- Eitt hugtak = eitt heiti – aðgreina ef þarf með sviga
- Velja eins þröngt heiti og efnið gefur tilefni til
- Forðast að nota víðari og þrengri heiti saman ef ekki er þörf á vegna tengsla við önnur efnisorð í færslu
 - 20% viðmið – bakvið hvert efnisorð þarf að vera ca 20% af efni heimildar
- Forðast samheitalyklun
- Varast titlalyklun
- Ekki gefa efnisorð nema vera fær um það!

Nafnmyndastjórnun

Fer fram með tvennum hætti:

- Í gegnum nafnmyndaskrá (ICE10)
 - AUT-halinn (1xx)
 - Tilvísanir eru gerðar í nafnmyndaskrá (4xx, 5xx í AUT-hala)
- Í gegnum höfðalista (ICE01)
 - Áhersla á að sækja nafnmyndir með F3
 - Hægt er að sameina nafnmyndir í höfðalista (skrásetjarar Lbs-Hbs og meðlimir skráningarráðs)

Svið í nafnmyndaskrá – ICE10

- 1xx Valorð
- 4xx Vikorð (sjá tilv.)
- 5xx Skyld heiti (sjá einnig tilv.)
- 670 Heimild fyrir heitinu – hvar það birtist
Sést ekki nema í nafnmyndagrunni
- 680 Athugasemd
Birtist í leitarþætti starfsmanna og vonandi seinna á gegnir.is

Þættir nafnmyndaskrár

Í nafnmyndaskrá eru samþykktar, staðlaðar nafnmyndir og tilvísanir

■ Mannanöfn	100 400 500
■ Stofnanir	110 410 510
■ Efnisorð	150 450 550
■ Landfræðiheiti	151 451 551
■ Samræmdir titlar	130 430 530
■ Ráðstefnur, viðburðir	111 411 511

Svið fyrir efnisorð – ICE01

600xx Mannanöfn

600xx + deilisvið t (titlar): Umfjöllun um höfundargreint verk

610x Stofnanir

611xx Ráðstefnur, sýningar, viðburðir

650 0 LC efnisorð

650 2 MESH efnisorð

650 4 Íslensk stöðluð efnisorð

Svið fyrir efnisorð (frh.)

- 690 Efnisorð úr gamla Gegni – ekki lengur notað við skráningu
- (692 Efnisorð framhaldsskóla í hliðargrunni)
- 693 Tillögur um ný efnisorð
- (696 Efnisorð náttúrufræðisafna – verða flutt)
- 651 0 LC landfræðiheiti
- 651 4 Íslensk og íslenskuð landfræðiheiti
- 630x Titlar sem efni o.fl.

List of Ambiguous Headings segir til um val sviðs

Eiginleg efnisorð

Vinna þarf úr ósamþykktum orðum (693/690) og setja í nafnmyndaskrá sem samþykkt orð – 650 4

- Fyrst verður unnið úr 693, síðan 690

692 á ekki að sjást í Gegni

696 mun hverfa

690 mun sjást í færslum um langa hríð enn

AUT-halar

Feneyjatvíæringurinn

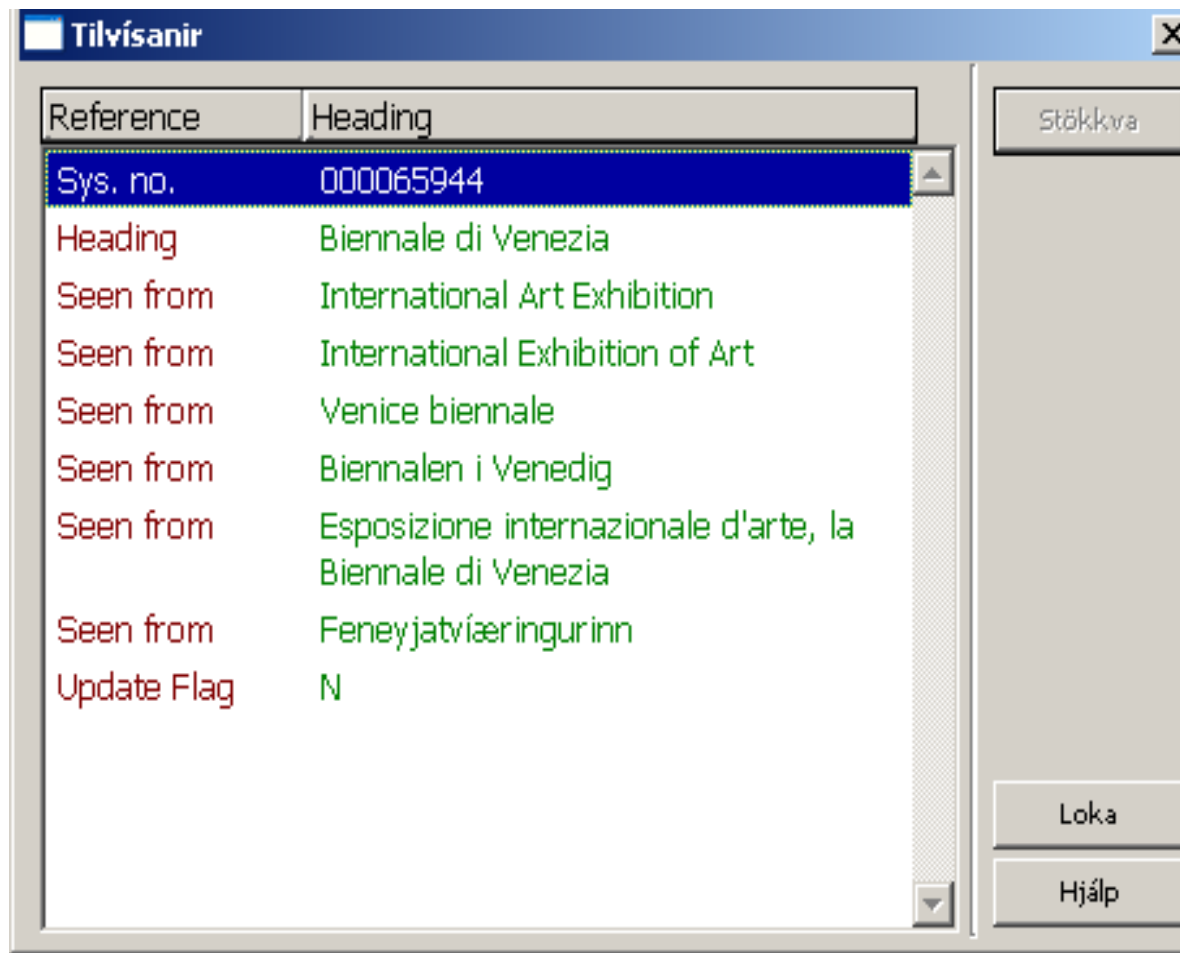
AUT (ICE10), 4112 , aab, UPD=N

AUT = Búið að færa í nafnmyndaskrá

4xx = vikorð, vísað í önnur heiti

skoða þarf «nánar» gluggann

“Nánar” glugginn

Valorðið

Biennale de Venezia er valorðið (heading)
AUT (ICE10), 1112 , aab, UPD=N

- 1112 segir til um í hvaða svið á að setja nafnmyndina:
 - 1112 höfuð
 - 7112 aukafærsla
 - 6112 umfjöllun um sýninguna (efni)

AUT-halinn

AUT (ICE10), 1112 , aab, UPD=N

- aab - úr sviði 008 í nafnmyndaskrá, sæti 14-16
 - 14 Main og added entry (1xx/7xx)
 - 15 Subject added entry (6xx)
 - 16 Series added entry (4xx/8xx)
- UPN=N Nafnmynd ekki virkjuð
 - 4xx sviðin breytast ekki til samræmis við 1xx sviðin vélrænt
 - Þess vegna eru færslur á bakvið bæði valorðið og vikorðið

AUT-halinn

- Biennale di Venezia
 - Efnisorð – 39 færslur
 - Höfuð (111/711) – 7 færslur
- Fenejvatvíæringurinn
 - Efnisorð – 38 færslur
 - Höfuð (111/711) – margar færslur (fyrir hvert ár)

Birting í flettileit höfunda

# Docs	Ret.	Headings
3		Biennale di Venezia
1		Biennale di Venezia (36th : 1972)
1		Biennale di Venezia (37th : 1976)
1		Biennale di Venezia (38th : 1978)
3		Biennale di Venezia (41st : 1984)
5		Biennale di Venezia (42nd : 1986)
1		Biennale di Venezia (43 : 1988, Venice, Italy)
2		Biennale di Venezia (43rd : 1988)
2		Biennale di Venezia (44th : 1990)
4		Biennale di Venezia (45th : 1993)
4		Biennale di Venezia (46th : 1995)
4		Biennale di Venezia (47th : 1997)
6		Biennale di Venezia (48th : 1999)
4		Biennale di Venezia (49th : 2001)
2		Biennale di Venezia (50th : 2003)
1		Biennale di Venezia (51st : 2005)
3		Biennale di Venezia (52nd : 2007)
1		Biennale di Venezia (1976)
8		Biennale di Venezia (1978)
1		Biennale di Venezia (1980)
1		Biennale di Venezia (1982)
1		Biennale di Venezia, 1986
1		Biennale di Venezia. Settore arti visive (1982 : Venezia)

UPD=Y

- Ef UPD=Y er ekki hægt að nota vikorð (4xx) til lykunar
 - Það breytist í valorð
 - Dæmi: Þyngdarafli - Aðdráttarafli
- Er á færslum sem búið er að fara í gegnum, laga og samþykkja
 - Dæmi: Dulfræði
- Einnig á færslum sem ekki hafa nein stigveldistengsl
 - Dæmi: Dvergkráka

UPD=N

- UPD=N er á færslum sem á eftir að fara í gegnum
 - Tilvísanafærslur voru fluttar vélrænt úr Feng
 - Þær eru byggðar á Kerfisbundnum efnisorðalykli (2. útg.)
 - Þar eru vikorð sem ekki mega virkjast fyrr en búið er að fara í gegnum færslurnar
 - Viðbótarlistarnir
 - Mörg vikorð í KE vantar í Gegni

Val efnisorða – vikorð í KE

- Efnisorð sem hafa 450 4 í AUT-hala er betra að forðast (ef UPD=N)
 - Slík orð má **alls ekki** setja í svið 650 4
 - Skotveiðar
 - Ef nauðsyn krefur má velja þau í svið 693
 - Aska (450 4) vísar í Gjóska, UPD=N, 5 færslur
 - Goshverir í prentuðum lykli, vísar í Hverir, 13 færslur

Val efnisorða – Þrengri heiti í KE

- Í *Kerfisbundnum efnisorðalykli* er oft gefið leyfi til að nota þrengri heiti án þess að þau séu uppflettiorð í lyklinum. Í slíkum tilfellum þarf að móta valorð skv. reglum ÍST 90 og handbókum og setja í 650 4
 - Dæmi: Ípróttir “Nota má heiti annarra ípróttagreina sem valorð”
 - **Stangarstökk** og **Flugsund** á því að setja í svið 650 4 (þau eru til í 690 / 693)

Val efnisorða – svið 693

Mjög þröng og sértæk heiti eru ekki alltaf til gagns

- Þyrill í flettileit efnisorð
 - Fjall
 - Kívanisklúbbur
 - Bursti??
- Hver myndi leita að Þyrli (bursta)?

Mótun heita

- Mikilvægt að aðgreina heiti vegna þess að Gegnir er almenn skrá sem tekur til allra fræðasviða
 - Aðgreining oftast nánari skýring innan sviga

Lykilatriði:

- Eitt hugtak – eitt heiti (efnisorð, landfræðiheiti)
Dæmi: Framburður, Vín, Horn, Þyrill
- Einn einstaklingur – ein nafnmynd
 - (með undantekningum...)
- Stofnanir breytast -> nafn breytist
 - fleiri nafnmyndir hugsanlegar – með tengslum

Tenging bókfræðigrunns við nafnmyndaskrá

- Sést í leitarþætti starfsmannaaðgangs
 - í “efnisorð öll” og “höfundar” (AUT-halarnir frægu)
 - þegar sótt er með F3 úr skráningarþætti
- "Nánar"-glugginn gefur upplýsingar um tengsl
 - ekki þó skyld heiti efnisorða og 670 sviðið
 - Dulfræði í nafnmynda- og bókfræðigrunni
- Einu tengslin við nafnmyndaskrá sem sjást á Gegnir.is eru “sjá” tilvísanir höfunda
 - Feneyjatvíæringurinn sem höfuð
 - Feneyjatvíæringurinn sem efni

Vinna við nafnmyndaskrá

- Efnisorðaráð samþykkir breytingar á lykli, vinna við nafnmyndagrunn er í höndum skrásetja Lbs-Hbs
 - Seinleg vinna, þarf oft að fara inn í margar færslur
- Landskerfi bókasafna veitti styrk til að lagafæra efnisorð í Gegni
 - Einkum gert til hagsbóta fyrir skrásetjara, en betra samræmi í lyklun skilar sér í leitum
 - Verkinu miðar vel – búið að setja inn í nafnmyndaskrá flest orðin úr viðbótarlistunum
 - Vinna við að slá inn stigveldistengsl í *Kerfisbundnum efnisorðalykli* er vel á veg komin

Vinna efnisorðaráðs

- Verkefni efnisorðaráðs er m.a. að minnka víddarlyklun með því að samþykkja vikorð í KE sem eru í raun þrengri heiti (mörg eru til sem efnisorð í 690 / 693)
 - Dæmi KE: Rauðvín er vikorð við Vín (áfengi)
 - Búið að breyta í valorð í nafnmyndagrunni
 - Dæmi KE: Alaskaösp er vikorð við Aspir
 - Búið að breyta í valorð í nafnmyndagrunni
- Virkjun tilvísana (breyta UPN=N í UPD=Y) hefur í för með sér breytingar á efnisorðum í færslum